

ROMÂNIA

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
COLEGIUL DE CONDUCERE

Str. Batiștei, nr.25, sector 2, București

Către

Completul competent să judece recursul în interesul legii

În temeiul art. 514 din Codul de procedură civilă, vă supunem atenției sesizarea de recurs în interesul legii formulată de Colegiul de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării asupra următoarelor probleme de drept care au fost soluționate diferit de instanțele judecătorești în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 127 alin. (1) și (3) din Codul de procedură civilă.

Problemele de drept care au generat practică judiciară neunitară:

- interpretarea sintagmei „*instanța la care își desfășoară activitatea*” și
- interpretarea noțiunii de „*grefier*”, raportat la sintagma „*instanța la care își desfășoară activitatea*”.

Dispoziții legale incidente:

Art. 127. - (1) *Dacă un judecător are calitatea de reclamant într-o cerere de competența instanței la care își desfășoară activitatea, va sesiza una dintre instanțele judecătorești de același grad aflate în circumscripția oricăreia dintre curțile de apel învecinate cu curtea de apel în a cărei circumscripție se află instanța la care își desfășoară activitatea.*
(...)

(3) *Dispozițiile alin. (1) și (2) se aplică în mod corespunzător și în cazul procurorilor, asistenților judiciari și grefierilor.*

I. Prima problemă de drept ce a creat divergența de practică judiciară vizează înțelesul sintagmei cuprinsă în primul alineat al art. 127 (1) din Codul de procedură civilă, respectiv „*competența instanței la care își desfășoară activitatea*”, când judecătorul (procurorul/asistentul judiciar/grefierul) are calitatea de reclamant.

1. **Într-o primă opinie**, s-a apreciat că dispozițiile art. 127 alin. (1) din Codul de procedură civilă sunt de strictă interpretare, acestea fiind incidente doar în situația în care litigiul este de competența instanței la care își desfășoară efectiv activitatea judecătorul reclamant.

2. *Într-o altă opinie*, s-a statuat în sensul că noțiunea de „*instanța la care își desfășoară activitatea*” prevăzută de textul legal enunțat, trebuie interpretată în sens larg, cu privire la toate ciclurile procesuale ale judecării, calitatea de judecător (procuror, asistent judiciar ori grefier) a reclamantului atrăgând aplicabilitatea dispozițiilor art. 127 alin.(1) din Codul de procedură civilă indiferent de instanța/parchetul la care își desfășoară efectiv activitatea, în măsura în care acestea aparțin circumscripției curții de apel din a cărei rază face parte și instanța căreia i-ar reveni, în mod obișnuit, competența soluționării cererii.

Motivele reținute de către completele de judecată în sprijinul fiecăreia dintre opinii.

1. *În argumentarea primei opinii*, s-a reținut că norma prevăzută de art. 127 alin. (1) din Codul de procedură civilă reglementează un caz de competență facultativă pentru ipoteza în care judecătorul, asistentul judiciar sau grefierul are calitatea de reclamant și că această norma interzice sesizarea instanței competente dacă aceasta este cea la care reclamantul își desfășoară efectiv activitatea sau, în cazul procurorului, când acesta funcționează efectiv la parchetul de pe lângă instanța competentă să judece litigiul.

S-a reținut că sintagma folosită de legiuitor în art. 127 alin. (1) din Codul de procedură civilă „*competența instanței la care își desfășoară activitatea*” *nu poate fi interpretată în sens larg, de curte de apel în a cărei circumscripție își desfășoară activitatea judecătorul/procurorul/asistentul judiciar/grefierul - reclamant, ci are înțelesul de instanță judecătorească la care acesta funcționează efectiv.*

Ca atare, s-a opinat că nu sunt incidente dispozițiile art. 127 alin. (1) din Codul de procedură civilă în situația în care reclamantul judecător (procuror, asistent judiciar, grefier) nu își desfășoară activitatea în cadrul instanței competente să soluționeze litigiul, competența de soluționare a cererii fiind stabilită în funcție de normele procesuale de drept comun sau de cele speciale aplicabile tipului de acțiune (litigiu de muncă, partaj succesoral, etc.)¹. Numai în situația în care reclamantul judecător sau grefier funcționează efectiv în cadrul instanței competente a soluționa cererea de chemare în judecată, conflictul de competență a fost dezlegat în favoarea instanței de același grad din raza teritorială a curții de apel învecinate.²

În acest sens a se vedea deciziile Secției I civilă a Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. 2786 din 9 decembrie 2015, nr. 2761 din 3 decembrie 2015, nr. 2711 din 26 noiembrie 2015, nr. 2674 din 25 noiembrie 2015, nr. 2673 din 25 noiembrie 2015, nr. 2671 din 25 noiembrie 2015, nr. 2669 din 25 noiembrie 2015, nr. 2655 din 24 noiembrie 2015, nr. 2537 din 12 noiembrie 2015 (*cu opinie separată în sensul interpretării dispozițiilor art. 127 alin. 1 NCPC în sens larg*), nr. 2534 din 12 noiembrie 2015, nr. 2533 din 12 noiembrie 2015, nr. 2428 din 29 octombrie 2015, nr. 2224 din 15 octombrie 2015, nr. 2114 din 8 octombrie 2015, nr. 2020 din 1 octombrie 2015, nr. 1836 din 24 septembrie 2015, nr. 1811 din 23 septembrie 2015, nr. 1602 din 11 iunie 2015, nr.

¹ În acest caz, au fost avute în vedere următoarele situații :

- acțiunea a fost formulată de reclamantul judecător / grefier, care funcționa la judecătoria și nu la tribunal, care era instanța competentă material să soluționeze cauza (ambele instanțe aflate în circumscripția aceleiași curți de apel)
- acțiunea a fost formulată de reclamantul - procuror la un parchet de pe lângă o judecătoria aflată în circumscripția aceleiași curți de apel cu tribunalul care era instanța competentă în soluționarea cauzei.

² În acest caz s-a avut în vedere situația în care instanța competentă să soluționeze cauza în primă instanță era chiar tribunalul, unde reclamantul își desfășura activitatea ca grefier.

1398 din 26 mai 2015, nr. 1365 din 21 mai 2015, nr. 1276 din 14 mai 2015, nr. 1128 din 24 aprilie 2015, nr. 936 din 27 martie 2015, nr. 493 din 18 februarie 2015, nr. 142 din 16 ianuarie 2015, nr. 339 din 29 ianuarie 2015, nr. 2790 din 17 octombrie 2014, nr. 2445 din 26 septembrie 2014.

2. *Cea de-a doua opinie* conturată este susținută de argumentul potrivit căruia noțiunea cuprinsă în textul art. 127 alin. (1) din Codul de procedură civilă *trebuie interpretată în sens larg, cu privire la toate ciclurile procesuale ale judecării*, întrucât finalitatea acestei dispoziții este aceea de a evita cazurile de bănuială legitimă care duceau la formularea de cereri de strămutare sub vechea reglementare.

În argumentarea acestei opinii s-a reținut că rațiunea pentru care legiuitorul a înțeles să reglementeze această situație a fost aceea de a înlătura orice suspiciune de soluționare cu părtinire a cauzei din pricina calității părților.

Așa fiind, s-a apreciat că dispozițiile art. 127 alin. (1) din Codul de procedură civilă trebuie interpretate în sensul că necompetența teritorială absolută privește toate instanțele aflate în circumscripția curții de apel a instanței sau parchetului la care reclamantul (judecător/procuror/grefier) își desfășoară activitatea iar împrejurarea că reclamantul nu funcționează efectiv la instanța competentă teritorial și material să judece litigiul nu este de natură a înlătura aplicarea dispozițiilor art. 127 alin. (1) din Codul de procedură civilă.³

În acest sens, a se vedea deciziile Secției I civile a Înaltei Curți nr. 2799 din 15 decembrie 2015, nr. 2654 din 24 noiembrie 2015, nr. 2573 din 17 noiembrie 2015 (*cu opinie separată în sensul interpretării dispozițiilor art. 127 alin. 1 NCPC stricto sensu*), nr. 2345 din 22 octombrie 2015, nr. 2204 din 14 octombrie 2015, nr. 2203 din 14 octombrie 2015, nr. 2183 din 13 octombrie 2015, nr. 2177 din 13 octombrie 2015, nr. 2065 din 6 octombrie 2015, nr. 1981 din 30 septembrie 2015, nr. 1975 din 30 septembrie 2015, nr. 1943 din 29 septembrie 2015, nr. 1486 din 2 iunie 2015, nr. 1346 din 20 mai 2015, nr. 1178 din 6 mai 2015, nr. 1018 din 3 aprilie 2015, nr. 397 din 10 februarie 2015, nr. 3442 din 3 decembrie 2014, nr. 3054 din 6 noiembrie 2014, nr. 2834 din 22 octombrie 2014.

- II. A doua problemă de drept ce a creat divergență în legătură cu aplicarea art. 127 alin. (1) și (3) din Codul de procedură civilă a vizat interpretarea noțiunii de „grefier”, respectiv dacă aceste norme de drept sunt sau nu sunt incidente și în cazul *reclamanților ce fac parte din personalul auxiliar de specialitate (grefier) al parchetelor de pe lângă instanțele judecătorești*.

Opiniile și motivele reținute de completele de judecată în sprijinul fiecăreia dintre opinii:

1. *Într-o primă opinie* s-a considerat că, într-o asemenea situație, ipoteza normei cuprinsă în art. 127 alin. (1) Cod procedură civilă nu este incidentă, scopul normei –

³ În acest caz s-au avut în vedere spre exemplu următoarele situații :

- acțiunea formulată de reclamantul judecător ar fi fost în competența tribunalului aflat în circumscripția curții de apel, curte de apel unde reclamantul își desfășura activitatea de judecător, și, în acest caz curtea de apela nu ar fi putut să soluționeze calea de atac ce ar fi fost exercitată în cauză împotriva hotărârii tribunalului.
- acțiunea a fost formulată de reclamantul grefier la parchetul de pe lângă o judecătorească aflată în circumscripția aceleiași curți de apel cu tribunalul care era instanța competentă material și teritorial să judece cauza

care este acela de a asigura imparțialitatea obiectivă a instanței de judecată – neputând fi înfrânt în cazul personalului auxiliar care nu își desfășoară activitatea în cadrul instanței competente să judece cauza.

În argumentarea acestei opinii, s-a reținut că soluția se impune pornind de la interpretarea literară a textului art. 127 alin. (3) din Codul de procedură civilă, reținându-se că „*fiind vorba de o normă cu caracter special, ea este de strictă interpretare și nu poate fi supusă, prin urmare unei interpretări extensive*”.

În acest sens a se vedea decizia civilă nr. 2533/12.11.2015 a Secției I a ÎCCJ.

2. **Într-o altă opinie** s-a apreciat că, într-o asemenea situație, norma prevăzută de dispozițiile art. 127 alin. (1) din Codul de procedură civilă este incidentă.

În argumentarea acestei opinii, s-a reținut că „Din interpretarea teleologică a prevederilor alin.3 al art. 127 Cod procedură civilă, rezultă că înțelesul noțiunii de „*grefieri*” nu poate avea sensul strict de *grefieri care-și desfășoară activitatea în cadrul instanțelor judecătorești*, fiind evident că, în raport de dispozițiile Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară și ale Legii nr.567/2004 privind statutul personalului auxiliar de specialitate al instanțelor judecătorești și al parchetelor de pe lângă acestea (...), textul de lege se aplică și în situația *grefierilor care-și desfășoară activitatea în cadrul parchetelor de pe lângă instanțele judecătorești*, în cadrul acestor parchete desfășurându-și activitatea, de altfel, și procurorii pe care aceeași normă legală îi menționează expres”.

În acest sens a se vedea deciziile Secției I civilă a ÎCCJ nr. 2834 din 22.10.2014 și nr. 1943 din 29 septembrie 2015.

Prin urmare recursul în interesul legii va avea de tranșat asupra celor două chestiunii divergente mai sus prezentate.

B). Verificările efectuate la nivelul jurisprudenței Secției a II-a civilă, în materia sus menționată, au relevat că, de asemenea, nici la nivelul acestei secții nu există un punct de vedere unitar cu privire la interpretarea dispozițiilor art. 127 alin.(1) din Codul de procedură civilă.

În acest sens a se vedea deciziile Secției a II-a civilă nr. 271 din 29 ianuarie 2015, nr. 53 din 14 ianuarie 2015, nr. 1550 din 4 iunie 2015, nr. 1695 din 18 iunie 2015, nr. 1740 din 23 iunie 2015 într-o interpretare *lato sensu* și deciziile nr. 1656 din 16 iunie 2015, nr. 2780 din 26 septembrie 2014, nr. 2812 din 30 septembrie 2014, nr. 3281 din 24 octombrie 2014, într-o interpretare *stricto sensu*.

C). La nivelul Secției de contencios administrativ și fiscal, prin deciziile nr. 711 din 13 februarie 2014, nr. 2081 din 6 mai 2014 și nr. 4025 din 28 octombrie 2014, s-a reținut că norma de competență, reglementată de dispozițiile art. 127 alin. (1) din Codul de procedură civilă, trebuie interpretată în sens larg, de circumscripție a curții de apel în care se află instanța unde funcționează efectiv judecătorul reclamant.

În concluzie, este de precizat că multitudinea reguletoarelor de competență asupra cărora Înalta Curte d Casație și Justiție a fost chemată să se pronunțe în legătură cu aplicarea și interpretarea art.127 din Codul de procedură civilă relevă o divergență de opinii a instanțelor judecătorești de la toate nivelurile și din întreaga țară asupra problemelor de drept semnalate, aspect de natură să întărească nevoia declanșării mecanismului de unificare prevăzut prin dispozițiile art. 514 din Codul de procedură civilă.

Jurisprudența Curții Constituționale :

Prin Decizia nr. 558 din 16 octombrie 2014 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.142 alin.(1) teza întâi, art.143 alin.(1) cu referire la sintagma „cu darea unei cauțiuni în cuantum de 1.000 lei” și ale art.145 alin.(1) teza întâi din Codul de procedură civilă, publicată în Monitorul Oficial nr.897 din 10.12.2014, Curtea a reținut următoarele :

“(…) pentru ipoteza în care un judecător este parte într-un proces, Codul de procedură civilă reglementează situația particulară a acestor cauze și pune la dispoziția acestuia o normă procedurală alternativă, dând posibilitatea reclamantului judecător de a alege între instanțe deopotrivă competente.

Astfel, norma cuprinsă în art.127 alin. (1) din Codul de procedură civilă, potrivit căreia „Dacă un judecător are calitatea de reclamant într-o cerere de competență instanței la care își desfășoară activitatea, va sesiza una dintre instanțele judecătorești de același grad aflate în circumscripția oricăreia dintre curțile de apel învecinate cu curtea de apel în a cărei circumscripție se află instanța la care își desfășoară activitatea”, este un mijloc procedural care urmărește înlăturarea oricărei suspiciuni de soluționare părtinitoare a cauzei datorate calității părții.

De asemenea, dispoziția legală menționată la alin. (2) reglementează și situația pârâtului judecător. Astfel, în cazul în care cererea se introduce împotriva unui judecător care își desfășoară activitatea la instanța competentă să judece cauza, reclamantul poate sesiza una dintre instanțele judecătorești de același grad aflate în circumscripția oricăreia dintre curțile de apel învecinate cu curtea de apel în a cărei circumscripție se află instanța care ar fi fost competentă, potrivit legii. Art.127 din Codul de procedură civilă apare astfel ca fiind alternativa la instituția strămutării, în ipoteza aplicării sale nemaifiind necesară sesizarea curții de apel sau a instanței supreme, după caz, pentru a se pronunța asupra cererii de strămutare a procesului civil pe motiv de bănuială legitimă cu privire la lipsa de imparțialitate a judecătorilor din cauza calității părților.

Curtea observă că, în speța de față, reclamantul judecător nu ar fi putut uza de prevederile art.127 alin.(1) din Codul de procedură civilă și nici instanța competentă să-i soluționeze cauza nu ar fi putut invoca nerespectarea acestora, atât timp cât aceste dispoziții procedurale circumscriu obligația reclamantului judecător de a introduce cererea la o instanță de același grad din circumscripția unei curți de apel învecinate doar calității sale de a fi judecător la instanța competentă să-i soluționeze cauza, nu și la o instanță de grad superior.

Astfel, neexistând un mecanism procedural alternativ care să permită corectarea normelor legale criticate, Curtea constată că, datorită circumstanțelor cauzei, se justifică temerile autoarei excepției de neconstituționalitate în ceea ce privește imparțialitatea obiectivă a instanței care trebuie să judece fondul cauzei în urma admiterii cererii de strămutare. În acest sens, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut că, în aprecierea imparțialității obiective, aparențele au un rol deosebit, deoarece într-o societate democratică tribunalele trebuie să inspire deplină încredere justițiabililor (a se vedea în acest sens Hotărârea din 1 octombrie 1982 pronunțată în Cauza Piersack împotriva Belgiei, paragrafele 28—32, Hotărârea din 26 octombrie 1984 pronunțată în Cauza De Cubber împotriva Belgiei, paragrafele 25—30, sau Hotărârea din 24 mai 1989 pronunțată în Cauza Hauschildt împotriva Danemarcei, paragrafele 46—52). ”

Aceste aspecte au fost reiterate și în conținutul Deciziei nr. 49 din 17 februarie 2015 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 127 din Codul de procedură civilă, publicată în M. Of. nr. 189 din 20.03.2015, prin care Curtea a mai reținut că „(..) dispozițiile art.127 din Codul de procedură civilă, Curtea reține că acestea, instituind o prezumție legală de lipsă de aparență a imparțialității judecătorului, corespund exigențelor art.6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale referitoare la dreptul părții la „o instanță independentă și imparțială”.

Prin aceste dispoziții de lege se introduce noțiunea de competență facultativă, care se referă la categorii speciale de cereri.

Astfel, pentru o cerere în care un judecător, procuror, asistent judiciar sau grefier are calitatea de reclamant, cerere de competență instanței la care își desfășoară activitatea, este obligatorie sesizarea unei alte instanțe judecătorești de același grad aflate în circumscripția oricăreia dintre curțile de apel învecinate cu curtea de apel în a cărei circumscripție se află instanța la care își desfășoară activitatea, având alegerea între oricare dintre instanțele de același grad prevăzute anterior.

Deoarece dispozițiile alin.(1) al art.127 din Codul de procedură civilă folosesc imperativul „va sesiza”, în timp ce dispozițiile alin.(2) al aceluiași articol arată că „poate sesiza”, se consideră că legiuitorul a avut în vedere o obligație a reclamantului în ipoteza de la alin.(1) și o facultate a acestuia în ipoteza de la alin.(2).

Este evident că rațiunea acestor dispoziții de lege este aceea de a oferi părții adverse pârghiile necesare pentru înlăturarea oricăror suspiciuni care ar plana asupra imparțialității instanței la care își desfășoară activitatea judecătorul, procurorul, asistentul judiciar sau grefierul.”

În susținerea prezentei cereri atașăm hotărârile judecătorești prin care s-au pronunțat soluții diferite asupra problemei de drept supuse analizei.

Judecător dr. Livia Doina Stanciu
Președintele
Înaltei Curți de Casație și Justiție

Judecător Iulia Cristina Tarcea
Vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție

Judecător Ionuț Matei
Vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție

Judecător Ana Maria Dascălu

Judecător Ștefan Pistol

Judecător Ioana Băgdan

Judecător Doina Popescu

Judecător Paula C. Pantea

Judecător Gabriela Elena Bogasiu

Judecător Simona Marcin

Judecător dr. Carmen Trănica Teau

Judecător dr. Constantin Brânzan